

UNELE ASPECTE PRIVIND MĂSURILE DE PREVENIRE A FORMELOR CRIMINALITĂȚII DUPĂ GENUL FĂPTUITORULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ÎN ALTE STATE

Lidia IVANCEA, studentă, Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: Anatolie FAIGHER, dr., conf. univ.

Abstract: *The article deals with topical problems of national legislation in the field of prevention of male and female crime and the experience of foreign states such as the USA, Russia, Japan, China, France and Belgium in the fight against crime. Implementing male and female crime prevention measures is often a complex task. However, theoretical knowledge is not sufficient to respond to the existing challenges in the fight against crime at local and national level and to successfully develop and implement a crime prevention policy or program. An acute problem is the lack of progress and gaps in the organizational and legal framework of the activities of the authorities for preventing and combating crime, as the current state of the legal system, especially with reference to the crime prevention process in the Republic of Moldova, does not correspond to the existing realities, being nothing but a system with weak mechanisms, which are not effective in the fight against crime.*

Keywords: *male and female crime, prevention measures, crime control, international legal normative act, gender, punishment, crime prevention authorities.*

Atitudinea față de criminalitate ca fenomen social negativ sugerează că societatea trebuie să dezvolte o strategie de combatere a acesteia. Una dintre direcțiile unei astfel de strategii este prevenirea criminalității care este una din prioritățile actuale ale reformelor economice, politice și sociale din Republica Moldova.

Cu toate acestea, reieșind din practică, și luând în calcul diversitatea activităților criminale desfășurate de bărbați și femei, ajungem la ideea că nicio măsură de prevenire ori combatere a fenomenului criminalității masculine și feminine nu este universal valabilă. Problemele prevenirii formelor criminalității după genul făptuitorului trebuie să fie soluționate în contextul luptei cu criminalitatea în general, și cu fiecare infracțiune luată în parte, în mod special, ținând cont de pluralitatea faptelor penale, dar și de situațiile în care bărbații și femeile devin sau pot deveni victime ale unor infracțiuni [2, p. 189].

Potrivit opiniei autoarei *Boroiu-Dragomir C.*, activitatea de prevenire a criminalității feminine și masculine trebuie să cuprindă acele domenii ale vieții sociale în care se formează calitățile negative ale personalității, sub influența cărora, ulterior, se săvârșesc infracțiuni. Mai întâi de toate, acestea *sînt condițiile de trai și de muncă*. În afară de influența asupra factorilor criminogeni, în fiecare dintre domeniile menționate societatea trebuie să tindă spre o anumită armonizare a rolurilor. Îndeplinirea rolurilor într-un domeniu nu trebuie să exclu-

dă sau să îngreuneze îndeplinirea obligațiilor sale în altul. Este contraindicat, spre exemplu, ca aglomerarea cu sarcini la serviciu să împiedice îngrijirea copiilor sau odihna necesară pentru femei.

Este foarte dificil de soluționat toate aceste probleme, deoarece sunt legate de problemele globale ale societății, de dezvoltarea generală a țării și de modificarea multor stereotipuri înrădăcinate. Însă fără soluționarea lor nu este posibilă prevenirea eficientă a comportamentului antisocial al femeilor și al bărbaților [7, p. 41].

De asemenea, autorii suporului de curs *Criminologie* (Bălți, 2022), *Cernomoretș S.* și *Faigher A.*, consideră că pe lângă condițiile de viață și de muncă, obiectul prevenirii criminalității după genul făptuitorului îl constituie *domeniul relațiilor de familie*. Familia modernă se confruntă cu un șir de probleme generate de sistemul economic existent, imperfecțiunea legislației și birocrațismului aparatului de stat. Aceste probleme, desigur, se structurează pe funcțiile de bază ale familiei și anume: economice, demografice, social-psihologice și social-culturale. Dacă o astfel de bază lipsește atunci, de regulă, niște relații sănătoase se stabilesc destul de dificil și poate să apară o situație de criză, care formează o atmosferă de îngrijorare permanentă, invidie, ce impulsionează la săvârșirea unor fapte ilegale.

În acest sens, după opinia autorilor sus-menționați, este necesară *crearea și dezvoltarea infrastructurii sistemului social și special (psihologic, pedagogic) de ajutor acordat populației*. Este vorba despre centrele psiho-pedagogice și sociale de ajutor acordat populației. Activitatea centrelor trebuie să fie orientată spre deservirea socială a cetățenilor, realizarea drepturilor familiei și copilului, precum și apărarea și ajutorul din partea statului, asigurarea protecției psihologice a populației, soluționarea reușită a conflictelor de familie, desfășurarea unor cercetări științifice în domeniul noutăților protecției sociale, aprobării și implementării acestora în viață [1, p. 322].

De asemenea, în lucrarea sa *Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale. Strategii de prevenire și control* (București, 2008), *Bălan A.* menționează că, o măsură indispensabilă oricărei strategii de prevenire a criminalității feminine este îmbunătățirea serviciilor de asistență a familiei prin prisma următoarele acțiuni: identificarea de resurse pentru inițierea unor programe de sprijinire materială și financiară a familiilor sărace prin macro sau micro-proiecte, diferențiate în funcție de caracteristicile socio-economice ale zonelor geografice și ale mediului urban sau rural în care se află familiile respective; crearea unor centre locale de sprijin, consiliere și consultanță pentru femeile aflate în situații economico-sociale dificile (mame singure, mame cu mulți copii unici întreținătoare a familiei, femei agresate de soți sau parteneri etc.); elaborarea unor programe coerente la nivel național de prezentare și promovare a drepturilor femeii, pentru o mai bună înțelegere a responsabilităților egale ale soților/părinților față de educația copiilor [3, p. 220].

O astfel de măsură precum *îmbunătățirea serviciilor de asistență a familiei* ar trebui să fie inclusă într-unul din domeniile sistemului de prevenire a crimina-

lității din Republica Moldova, deoarece există rezultate pozitive în practica altor țări. În acest context, drept exemplu ar putea fi studiul de fezabilitate, realizat în Elmira, New York. Această programă a fost orientată pentru susținerea femeilor însărcinate și a familiilor cu copii mici, prin organizarea, periodică, la domiciliu, a unor vizite ale asistentelor medicale. În cadrul acestui program am fost incluse circa 400 de mame solitare sau cu venituri mici, cu vârsta cuprinsă 16-24 de ani.

Acest studiu de fezabilitate era conceput pentru a aborda problemele legate de abuzul asupra copiilor, dependența de asistență socială, dar și alte aspecte care ar pune în pericol viața și integritatea tinerelor mame. Asistentele le-au vizitat pe proaspetele mămici o dată la două săptămâni, până când copilul lor a împlinit vârsta de doi ani. Vizitele la domiciliu s-au concentrat pe furnizarea de asistență prenatală, îngrijirea copilului, oferirea de sprijin și a unei șanse de redresare în viață, ajutându-le să-și găsească un loc de muncă și să-și planifice viitorul, asigurându-le acces la toate serviciile necesare din comunitate.

Participanții la programul de vizite la domiciliu au prezentat următoarele rezultate pozitive: îmbunătățirea abilităților parentale; creșterea numărului de femei cu copii angajate *part-time*; reintegrarea tinerelor mame în procesul educațional; descreșterea numărului de cazuri de violență și/sau neglijență în relațiile cu copiii; reducerea consumului de tutun și alcool în rândul femeilor; scăderea fenomenului criminalității juvenile/recidive, caracterizat prin faptul că până la atingerea de către copiii a vârstei de 15 ani, au fost înregistrate mai puține arestări și condamnări (raportate la aceste mame și/sau copii) [5, pp. 44-65].

Reieșind din cele analizate mai sus, putem concluziona că majoritatea savanților autohtoni și străini preferă *modelul social de prevenire a criminalității*, pe motiv că aspectele sociale ale prevenirii criminalității vizează intervenția timpurie, prin reducerea factorilor de risc asociați cu criminalitatea ulterioară și întărirea factorilor de protecție. Munca de prevenire efectuată într-un stadiu incipient al criminalității, de preferință înainte de a fi prea târziu pentru repararea daunelor, li se pare majorității o abordare logică în procesul de prevenire a criminalității.

Acest model de prevenire a criminalității este urmat de Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, o serie de țări europene (Franța, Belgia, Germania, Austria) și țările asiatice (China, Japonia).

Cele mai populare programe sociale preventive care și-au dovedit eficiența, în multe țări ale lumii (de exemplu, Marea Britanie, SUA, Canada, Germania, India, Australia), în lupta împotriva criminalității sunt: „*Supraveghere de Vecinătate*” (Neighborhood Watch); „*Programe de prevenire a criminalității prin organizarea mediului extern*” (Crime prevention through environment design (broken windows)); „*Hai să oprim criminalitatea*” (Crime stoppers); „*Programe de siguranță pentru anumite grupuri sociale*”; *dezvoltarea economică a regiunilor* ("WEED and SEED", "Safety City").

În cadrul prevenirii săvârșirii infracțiunilor, în rândul minorilor, prezintă interes *programele pentru școli și instituțiile de învățământ superior*. Astfel de

programe, de regulă, au drept scop reducerea numărului de factori de risc pentru comportamentul antisocial al diferitelor categorii de elevi. Aceste programe prevăd reducerea la minimum a conduitei negative a elevilor în interiorul pereților instituției de învățământ (inclusiv consumul de alcool și droguri) și concentrarea pe diverse activități educaționale.

Un exemplu de programe preventive care vizează prevenirea delincvenței în rândul tinerilor este organizarea de *tabere de tineret*. De regulă, la astfel de programe participă elevi care au absentat la lecții, sunt expulzați din școli și sunt caracterizați de o conduită rea. Taberele sunt create pe baza școlilor și sunt conduse de polițiști. În funcție de orientarea taberelor, în cadrul acestora sunt încadrați profesori, activiști sociali și alți reprezentanți ai comunităților locale ai populației. De exemplu, într-una dintre taberele din sudul Californiei, elevilor li se formează abilități de comunicare, li se organizează traininguri privind modul de stabilire a relațiilor cu alte persoane, li se explică regulile de bună conduită în societate, la general, și în școală, în mod special, inclusiv li se oferă asistență în legătură cu modul de depășirea a unor situații conflictuale sau de criză.

După finalizarea cursului, elevii cu vârsta cuprinsă între 8-12 ani nu întrerup contactul cu tabăra. Polițiștii îi vizitează periodic la școală și acasă. La rândul lor elevii trebuie să raporteze conducerii taberei despre performanțele lor academic [6, p. 18].

Astfel de programe au menirea de a pregăti tinerii și tinerele pentru rolurile viitoare de soț/soție, mamă/tată etc., având un rol important în socializarea acestora și formarea unui sistem de valori.

Potrivit unor savanții, în vederea prevenirii criminalității în rândul minorilor și tinerilor sunt necesare ca să fie luate următoarele măsuri: introducerea în programa școlară a unor teme care să abordeze problema prevenirii criminalității; organizarea unor activități educative cu reprezentanți ai autorităților care să aibă ca scop conștientizarea importanței prevenirii criminalității, receptarea și înțelegerea pericolelor pe care faptele antisociale le reprezintă; promovarea implicării active a tinerilor/tinerelor în comunitate prin organizarea unor centre comunitare prin atragerea în activități culturale, educative, sportive sau de interes social în timpul liber și programe de voluntariat a unui număr cât mai mare de tineri, inclusiv dintre cei care au comis fapte antisociale [4, p. 203].

Având în vedere opiniile savanților autohtoni și străini cu privire la măsurile de prevenire a criminalității masculine și feminine, se evidențiază următoarele măsuri de prevenire:

- măsuri pe termen lung legate de necesitatea elaborării unui program național ce ar viza, în mod separat și distinct, dar în același timp egalitar, statutul femeii și a bărbatului, având drept finalitate îmbunătățirea generală a tuturor sferelor vieții femeilor și a bărbaților, inclusiv îmbunătățirea climatului moral în societate.
- dezvoltarea unui sistem de activități educaționale, ținând cont de particularitățile negative în procesul de formare a comportamentului la femei și bărbați;

- acordarea de asistență psihologică femeilor și bărbaților care duc un stil de viață antisocial;
- analiza situației la locul de muncă, în familie, în viața de zi cu zi în vederea identificării factorilor care provoacă bărbații și femeile la comiterea infracțiunilor;
- elaborarea unor măsuri care ar viza prevenirea infracțiunilor specifice comise de femei și bărbați. În acest caz, se aplică metodologia generală a măsurilor preventive, ținând cont însă de specificul săvârșirii infracțiunilor de către femei și bărbați.

Realizarea măsurilor de prevenire a criminalității este adesea o sarcină complexă. Cu toate acestea, cunoștințele teoretice nu sunt suficiente pentru a răspunde provocărilor existente, în lupta cu criminalitatea, la nivel local și național și pentru a elabora și implementa cu succes o politică sau un program de prevenire a criminalității. O problemă acută este lipsa de progres și lacunele în cadrul organizatoric și legal al activităților organelor de prevenire și combatere a criminalității, întrucât starea curentă a sistemului de drept, în special cu referire la procesul de prevenire a criminalității din Republica Moldova, nu corespunde realităților existente, fiind nu altceva decât un sistem cu mecanisme slabe, care se arată neputincioase în lupta cu combaterea criminalității.

Creșterea numărului de infractori, atât în rândul bărbaților cât și a femeilor, reflectă, în mod direct, ineficiența activităților preventive desfășurate de organizațiile de stat și obștești, de organele penitenciare sub aspectul prevenirii speciale a criminalității și, în particular, ale sistemul post penitenciar de resocializare a condamnaților.

Majoritatea autorilor autohtoni, subliniază inconsecvența politicii de drept penal și a legislației penale în domeniul combaterii criminalității. Astfel, de exemplu, Codul de procedură penală al Republicii Moldova *abordează funcția preventivă a procesului penal*, într-un mod facultativ, negând de parcă, importanță vitală a acesteia în lupta cu criminalitatea. Prevenirea criminalității nu figurează printre sarcinile procesului penal, iar luarea măsurilor necesare pentru prevenirea și curmarea infracțiunilor este formulată ca obligația numai pentru organele de urmărire penală (alin.(3) art. 55 CPP RM).

Nu pune nimeni la îndoială poziția în care sarcina principală în formarea unui sistem de prevenire a criminalității este de a crea o bază legală solidă pentru funcționarea acestuia. Pe lângă sancțiunile de drept penal și măsurile de siguranță (art. 98 CP) prevăzute de Codul Penal, în legislația RM, în contextul combaterii criminalității, au fost adoptate o serie de legi speciale, ca și în multe alte țări ale lumii. *Aceste legi abordează, preponderent, măsuri concrete de luptă împotriva unui anumit tip de infracțiune:* Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate nr. 50 din 20.03.2012, Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45 din 01.03.2007, Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr. 308 din

22.12.2017, Legea cu privire la prevenirea și combaterea criminalității informatice nr. 20 din 03.02.2009, Legea cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr.241 din 20.10.2005 etc.

Totuși, în condițiile în care procesul de prevenire a criminalității în RM nu are un cadru juridic independent, iar normele legale existente sunt dispersate în diverse ramuri de drept sau sunt fragmentate, avem drept rezultat o inconsecvență în activitățile preventive ale diferitor organe de ocrotire a normelor de drept. Pentru a evita consecințele nedorite sau a le minimiza, pentru a direcționa utilizarea tuturor mijloacelor de prevenire către un scop comun, cu cele mai puține contradicții între ele, *este necesar adoptarea unui act legislativ unic*, care să stabilească scopurile, obiectivele, principiile legislației de prevenire a criminalității, conținutul acestei legislații, tipurile, metodele și formele de prevenire, subiecții și competența acestora, care ar fi un ghid, un standard în domeniul preventiv. Între timp, proiectul *Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022–2025*, întocmit pe baza unora dintre aceste cerințe, nu a găsit încă susținerea legiuitorului, întrucât se află la etapă de examinare pentru aprobare în Guvern. Proiectul are drept scop stabilirea unui set de măsuri obiective și acțiuni pe termen mediu privind prevenirea și combaterea criminalității în Republica Moldova, într-o manieră eficientă și concentrată pe rezultate, astfel încât să diminueze acest fenomen. Programul de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022–2025 va aborda riscurile și problema criminalității, care atinge toate sectoarele societății, precum și dezvoltarea economică și socială a țării, inclusiv afectează cetățenii și comunitățile în cele mai diverse și severe modalități.

Spre deosebire de Republica Moldova, în țările europene și asiatice, precum și în SUA și Federația Rusă, au fost atinse progrese considerabile, la nivel legislativ, în domeniul prevenirii criminalității.

De exemplu, *Congresul SUA* în anii 1977, 1974 și 1996 a adoptat, succesiv, o serie de legi federale, în contextul luptei cu criminalitatea, și anume: *Legea cu privire la combaterea criminalității din 1977* (The crime control Act of 1977), *Legea cu privire la justiția pentru minori și prevenirea criminalității din 1974* (Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act of 1974), care conține reglementări cu privire la combaterea spălării banilor, fabricării sau punerii în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false, confecționării și folosirii documentelor oficiale false. De asemenea, sunt relevante aceste norme legale prin prisma protecției copiilor de către organele de drept împotriva implicării acestora în activități infracționale, inclusiv prin interzicerea cruzimii față de copii; în plus aceste legi federale includ un set de norme pentru combaterea circulației drogurilor, criminalității informatice, deținerii și folosirii ilegale a armelor etc. *Legea SUA cu privire la combaterea terorismului și pedeapsa capitală din 1996* (Antiterrorism and Effective Death Penalty Act of 1996) prevede aplicarea pedepsei cu moartea și un ansamblu de măsuri de prevenire a terorismului [9, p. 49].

De asemenea, *Adunarea Federală a Federației Ruse* în anii 1999 și 2016 a adoptat următoarele legi: *Legea federală cu privire la baza sistemului de prevenție a neglijenței și a delincvenței juvenile din 24.06.1999* (Федеральный закон «Об основах системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних» от 24.06.1999) și *Legea federală cu privire la baza sistemului de prevenție a contravențiilor în Federația Rusă din 23.06.2016* (Федеральный закон «Об основах системы профилактики правонарушений в Российской Федерации» от 23.06.2016), care prevăd măsuri generale și individuale de prevenire a criminalității, precum și măsuri cu impact preventiv: educație juridică și informare juridică, conversație preventivă, avertismentul oficial cu privire la inadmisibilitatea acțiunilor care creează condiții pentru săvârșirea contravențiilor și infracțiunilor, sau inadmisibilitatea continuării comportamentului antisocial, supravegherea preventivă, adaptarea socială, resocializarea, reabilitarea socială, acordarea de asistență victimelor infracțiunilor.

Trebuie remarcat faptul că, datorită adoptării în anul 2016 a *Legii federale cu privire la baza sistemului de prevenție a contravențiilor în Federația Rusă*, a avut loc o scădere a nivelului activității criminale. Conform datelor statistice din 2021 ale Ministerului Afacerilor Interne al Federației Ruse, au fost înregistrate 1.371 de fapte infracționale la 100 de mii de locuitori. În ultimii 5 ani, rata generală a criminalității a scăzut (de la 1474 la 1371,3 de infracțiuni) [10, p. 5].

Având ca exemplu, *SUA* și *Federația Rusă*, putem concluziona că realizarea cu succes a politicii penale a statului este asigurată de legile speciale privind prevenirea criminalității, care includ nu numai măsuri preventive, ci și măsuri de interacțiune a organelor de drept cu cetățenii sau asociațiile obștești în procesul de implementare a măsurilor de prevenire a criminalității.

Ar fi nedrept să vorbim despre absența completă a unui cadru legal, în RM, în domeniul prevenirii criminalității masculine și feminine. Actele normative care stau la baza activităților preventive, raportate la genul făptuitorului, în primul rând, sunt tratatele și convențiile internaționale, ale căror dispoziții, potrivit art. 8 din Constituția Republicii Moldova, au prioritate față de reglementările naționale în materie. *La aceste acte se referă:* Declarația ONU nr. 46/52 privind prevenirea crimei și justiția penală din 18 decembrie 1991, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15 noiembrie 2000, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor din 18 decembrie 1979, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice din 11 mai 2011, Convenția europeană privind supravegherea infractorilor condamnați condiționat sau eliberați condiționat din 30 noiembrie 1964, Principiile Națiunilor Unite pentru Prevenirea Delincvenței Juvenile din 14 decembrie 1998 etc.

Însă, din păcate, majoritatea acestor tratate și convenții internaționale la care RM, au o natură declarativă, și mai puțin aplicativă. În acest sens, și ținând cont de reflecțiile de mai sus, este necesar să evidențiem câteva domenii princi-

pale în care, din punctul nostru de vedere, ar fi necesară îmbunătățirea sistemului de prevenire a criminalității masculine și feminine.

În primul rând, formarea unei politici penale eficiente, adecvate schimbărilor produse în structura criminalității.

Trebuie de recunoscut faptul că strategia și tactica de combatere a criminalității cu varietatea ei, presupune, mai întâi de toate, alinierea actualei legislații cu realitatea criminologică. În acest sens, putem vorbi despre astfel de schimbări fundamentale care ar putea influența și sistemul de pedepse, modul de stabilire și executare a acestora, dar și multe alte aspecte.

În ciuda dezbatărilor continue, din literatura de specialitate, cu privire la abordarea liberală și umanistă a raporturilor de drept penal, ar fi corect, în opinia noastră, punctul de vedere al acelor autori care susțin o *politică penală moderat liberală*. Într-adevăr, în condițiile criminalității în ascensiune, creșterea gravității și a pericolului social al infracțiunilor comise, decalajul controlului social și juridic asupra infracțiunilor săvârșite de către bărbați și femei, umanitatea și liberalismul creează condiții și mai favorabile pentru creșterea criminalității, mai ales în rândul femeilor. În plus, acest lucru se poate observa și în stabilirea pedepselor în primă instanță. Conform datelor statistice, în medie pe ultimii 5 ani, bărbaților, preponderent, le-au fost aplicate pedepse sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, închisoare și amendă, în timp ce femeilor le-au fost aplicate pedepse sub formă de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, amendă și, în ultimul rând, închisoare. Mai mult decât atât, legislația penală actuală permite, prin hotărârea instanței de judecată, eliberarea persoanei care a săvârșit o infracțiune, prin amânarea executării pedepsei penale pentru femei gravide și persoane care îngrijesc copiii în vârstă de până la 8 ani (art. 96 CP RM).

Cu toate acestea, nu este aceasta o discriminare, la nivel legislativ și practic, în ceea ce privește aplicarea pedepselor penale? Problema inegalității de gen este evidentă, mai ales, dacă de referim la astfel de pedepse, precum privarea de libertate a persoanei pe un anumit termen (închisoare) și detențiunea pe viață. De asemenea, art. 71 din Codul penal al Republicii Moldova prevede interzicerea aplicării detențiunii pe viață pentru femei și minori.

În legislația penală străină, există o discrepanță semnificativă în domeniul punerii în aplicare a principiului egalității de gen, prevăzut de actele juridice internaționale. Pe de o parte, sunt state, precum *Japonia* și *Statele Unite ale Americii*, care nu stabilesc vreun privilegiu pentru femei în ceea ce privește stabilirea pedepsei. Cu alte cuvinte, nu există norme în legislația penală a acestor state care să conțină restricții privind aplicarea oricăror tipuri de pedepse penale femeilor, inclusiv detențiunea pe viață și pedeapsa cu moartea. Pe de altă parte, există state precum *Anglia* și *Republica Populară Chineză* care, reieșind din rațiuni de protecție a maternității și a copilăriei, stabilesc anumite avantaje sub forma neaplicării anumitor tipuri de pedepse femeilor însărcinate și femeilor cu copii mici. De exemplu, singura

manifestare a raportării la genul făptuitorului în Partea generală a Codului penal al RPC este interzicerea aplicării pedepsei cu moartea pentru femeile însărcinate la momentul judecării cauzei penale (art. 49 din Codul penal al RPC). În al treilea rând, anumite state, printre care și *Republica Moldova*, *Federația Rusă* și alte țări ale *CSI*, nu numai că extind efectul unor astfel de restricții, sub aspectul aplicării unor tipuri de pedepse față de femei, ci și introduc beneficii suplimentare pentru eliberarea de pedeapsă, despre care am discutat mai sus [11, pp. 3-6].

În opinia noastră, și ținând cont de opinia mai multor savanți din domeniu, *un asemenea umanism*, exprimat în legislația penală a Republicii Moldova, în raport cu femeile, *nu corespunde standardului internațional în domeniul protecției drepturilor și libertăților omului*. Pericolul public al infracțiunilor săvârșite de femei este similar cu pericolul public al infracțiunilor săvârșite de bărbați, prin urmare, posibilitatea aplicării pedepsei penale sub forma de detențiune pe viață, ar trebui prevăzută pentru orice persoană, indiferent de sexul acesteia. Așadar, persoanele de sex feminin pot și săvârșesc infracțiuni care, deseori, nu sunt inferioare prin cruzime și cinism infracțiunilor, săvârșite de bărbați. Astfel, se dovedește că, cu același pericol social, bărbații suferă greutăți și restricții mult mai severe, ceea ce reprezintă o încălcare a principiilor justiției și umanismului [12, pp. 93-95].

Conform acestei abordări, este necesară reformarea sistemului de drept a RM, a cărui prioritate ar trebui să fie prevenirea criminalității. Totodată, contracararea manifestărilor criminale ar trebui efectuată cu ajutorul unor măsuri dure și adecvate, bazate, bineînțeles, pe lege și prevăzute cu garanții legale.

În al doilea rând, este nevoie de o politică socială bine gândită, concentrată pe nevoile și interesele persoanei, politică care ar trebui să fie eficientă, oportună și promptă, care să se materializeze prin diverse programe de prevenire a criminalității.

În general, programele de întărire a luptei împotriva criminalității și a manifestărilor sale individuale, care au o valoare preventivă generală, sunt de fapt axate pe caracterul de masă al unui astfel de fenomen precum criminalitatea, indiferent de gen. Din acest motiv, eficacitatea funcției lor preventive în raport cu bărbații, în special, este scăzută. Mai mult, majoritatea programelor vizează resocializarea femeilor și pe acordarea de asistență post-penitenciară acestora.

Desigur, în ciuda măsurilor luate de organele de stat pentru prevenirea criminalității, măsurile de natură socială orientate împotriva luptei cu criminalitatea feminină și masculină s-ar dovedi a fi cu mult mai eficiente. Așadar, de exemplu, *Programul Republican de asistență socială care ar viza, în mod separat femeile și bărbații aflați în situații dificile de viață*, ar contribui, într-un mod mai eficient, la neutralizarea factorilor criminogeni în raport cu fiecare categorie luată în parte.

În procesul de prevenire a criminalității, participă o serie de organe de stat, care interacționează reciproc și aplică, în mod nemijlocit, măsurile de prevenție. Printre aceste autorități se numără: Inspectoratul General al Poliției Republicii

Moldova (IGP), Procuratura generală a Republicii Moldova, instanțele judecătorești, Inspectoratul Național de Probațiune și Administrația Națională a Penitenciarelor.

Totodată, există o multitudine de subiecți nestatali care, în mod direct sau indirect, participă la lupta împotriva criminalității, la profilaxia acesteia, dintre care putem menționa următoarele organizațiile non-guvernamentale:

Centrul de Drept al Femeilor (CDF) este o organizație non-guvernamentală înregistrată în anul 2009 și înființată de un grup de femei-juriste din Republica Moldova pentru a asigura că perspectiva de gen este prezentă atât în timpul procesului de elaborare cât și de aplicare a legii. CDF pledează pentru egalitatea de statut pentru femei și bărbați în viața publică și în cadrul familiei [13].

UN Women este agenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) dedicată promovării egalității de gen și abilitării femeilor. La nivel global UN Women își îndreaptă eforturile pentru ca viziunea expusă în Obiectivele de dezvoltare durabilă să devină realitate pentru femei și fete, și susține o participare egală a femeilor în toate aspectele vieții, concentrându-se pe cinci domenii prioritare: intensificarea rolului de lideră și a participării femeilor, eliminarea violenței față de femei, implicarea femeilor în toate aspectele de asigurare a păcii și securității, sporirea abilitării economice a femeilor și promovarea egalității de gen ca un element central în planificarea și bugetarea la nivel național [14].

În ciuda problemelor existente în reglementarea juridică națională, în domeniul prevenirii criminalității, care au și fost menționate mai sus, mai trebuie subliniat că astăzi, ținând cont de rolul dominant al Ministerului Afacerilor Interne în lupta împotriva criminalității, există dificultăți în legătură cu elaborarea unei politici de stat uniforme și eficiente în acest domeniu. Din acest motiv, considerăm că, este necesar crearea unui organism separat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care să îndeplinească următoarele sarcini: elaborarea unei politici naționale în domeniul prevenirii criminalității; planificarea interacțiunii autorităților locale cu organizațiile publice și sectorul privat; difuzarea de informații despre tipurile de sancțiuni penale care pot fi aplicate pentru încălcarea legii etc.

În acest caz, se poate aplica experiența unor țări precum SUA, Franța și Belgia.

Astfel, în *Statele Unite ale Americii*, principalele prevederi ale politicii penale și criminologice sunt stabilite de *Office of Justice Programs (OJP) al Departamentului de Justiție al SUA*, care, din anul 1984, efectuează cercetări criminologice și elaborează acte juridice.

În ceea ce privește prevenirea criminalității în *Belgia*, un rol deosebit îl are *Consiliul Suprem pentru Prevenirea Criminalității*, care funcționează din anul 1985 și se ocupă cu planificarea și coordonarea politicilor preventive, colectarea documentației, implementarea programelor pentru lupta împotriva criminalității, participarea la cercetarea științifică, elaborarea recomandărilor pentru organele de drept în domeniul prevenirii criminalității.

De asemenea, în ceea ce privește desfășurarea politicii criminologice în Franța, putem afirma că din 1983 la nivel național, regional și local funcționează *Consiliul Municipalityților și Consiliul Național pentru Prevenirea Criminalității* care interacționează cu poliția franceză, realizează funcții de prevenire și aplică măsuri de combatere a criminalității, prin intermediul unui dialog activ cu publicul, inclusiv cu consiliile municipale [9, pp. 50-52].

Pe baza analizei efectuate, trebuie remarcat faptul că experiența internațională în domeniul prevenirii criminalității poate fi folosită în practica organelor de drept din Republica Moldova, ținând cont de factorii sociali, economici, politici și juridici ai societății noastre.

Cele analizate mai sus, ne demonstrează că, pentru o combatere cât mai eficientă a criminalității feminine și masculine este nevoie nu doar de un ansamblu de măsuri de prevenire și combatere bine definite, organizate și prompte, ci și de o colaborare strânsă între toate structurile specializate și organele implicate în acest proces. Populația trebuie educată în spiritul cunoașterii legilor, în sensul înțelegerii consecințelor negative ale săvârșirii de fapte penale, comportamentele trebuie modelate, tinerii trebuie crescuți și educați în așa fel încât atitudinile lor să plieze pe principiile care stau la baza unei societăți democratice, fără însă a săvârși fapte penale. Statul trebuie să își reformeze sistemul de drept, iar nivelul de trai al societăților trebuie să crească fiind nevoie în acest sens de politici și strategii extrem de bine elaborate.

Bibliografie:

1. Cernomoreț S., Faigher A. Criminologie. Bălți, 2022, 529 p. ISBN 978-9975-161-18-3.
2. Bălășiou A. Criminalitate și victimologie feminină. București: Pro Universitaria, 2017, 213 p. ISBN 978-606-26-0860-6.
3. Bălan A. Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale. Strategii de prevenire și control. București: Beck, 2008, 269 p. ISBN 978-9731-154-70-1.
4. Кудрявцев В.Н. Стратегии борьбы с преступностью. – 2 изд., испр. и доп. Москва: Наука, 2005, 365 p. ISBN 978-5-91768-704-9.
5. Олдс Д., Хендерсон К., Китцман Х., Экенрод Дж., Коул Р. и Тателбаум Р. Посещение медсестрами беременных и семей с детьми младшего возраста на дому: последние результаты. В: Будущий ребенок, том 9, № 1/1999, p. 44-65. [On-line]: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10414010/> (Accesat pe 30.03.2023).
6. Головкина Н., Потоцкий А. Зарубежный опыт разработки программ профилактики правонарушений: учебное пособие. Москва: Юридический архив, 2014, p. 18. [On-line]: <https://pandia.ru/text/78/094/83215.php> (Accesat pe 30.03.2023).
7. Boroșiu-Dragomir C. Măsuri cu caracter special-criminologic de prevenire a criminalității în rîndul femeilor. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică, Nr.4(8)/2014, p. 41. [On-line]: https://criminology.md/wp-content/uploads/2020/05/ispc_a_jjn_8_2014_nr_4.pdf (Accesat pe 05.04.2023).

8. Informația din portalul „Particip” privind inițierea procesului de elaborare a proiectului HG cu privire la aprobarea Programului de prevenire și combatere a criminalității pentru anii 2022-2025, [On-line]: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anuntprivind-initierea-procesului-de-elaborare-a-proiectului-hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-programului-de-prevenire-si-combatere-a-criminalitatii-pentru-anii-20222025/9180> (Accesat pe 05.04.2023).
9. Осмоналиев К. Сравнительно-правовые подходы к реализации криминологических концепций предупреждения преступности в зарубежных странах. В: Международное сотрудничество евразийских государств: политика, экономика, право, №2/2019, p. 49 [On-line]: <https://cyberleninka.ru/article/n/sravnitelno-pravovye-podhody-k-realizatsii-kriminologicheskikh-kontseptsiy-preduprezhdeniya-prestupnosti-v-zarubezhnyh-stranah/viewer> (Accesat pe 09.04.2023).
10. Информация Главного управления правовой статистики и информационных технологий Генеральной прокуратуры РФ о состоянии преступности в России за январь-декабрь 2021 года, p. 5 [On-line]: <http://crimestat.ru/analytcs> (Accesat pe 09.04.2023).
11. Холова О. Международный и зарубежный опыт назначения уголовного наказания с учётом гендерных признаков. В: Образование и наука в России и за рубежом, №3 (Vol. 90)/2022, p. 3-6 [On-line]: <https://www.gyrnal.ru/uploads/statyi/sc4tg85lryor8hkkxsmzj0ld7uwq9yfemj7jwiprq.pdf> (Accesat pe 09.04.2023).
12. Гаранин Р. Проблемы реализации гендерного равенства в уголовном и уголовно-исполнительном законодательстве Российской Федерации. В: Молодой ученый, № 30 (425)/2022, p. 93-95 [On-line]: <https://moluch.ru/archive/425/94233> (Accesat pe 09.04.2023).
13. Informația despre Centrul de Drept al Femeilor, [On-line]: <https://cdf.md/despre-noi/> (Accesat pe 09.04.2023).
14. Informația despre Un Women, [On-line]: <https://moldova.unwomen.org/ro/despre-noi/despre-un-women> (Accesat pe 09.04.2023).